

Besluit om te komen tot een gezond financieel meerjarenperspectief **Financiële onderbouwing**

Doelstelling van het Besluit

“Het optimaal inzetten van de beschikbare middelen, met name gericht op het efficiënt gebruik van de gebouwen, om de omvang van pastoraat op peil te kunnen houden en ruimte voor haar diaconale taak en nieuw beleid te realiseren”.

“Verkoop van één of twee kerkgebouwen moet leiden tot een gezond financieel meerjaren perspectief waarin het vermogen gelijke tred dient te houden met het aantal kerkleden en de onderhouds- en renovatiebegroting van gebouwen die in eigendom blijven van de gemeente. In de meerjarenbegroting dient tevens het budget voor het pastoraat voor de komende jaren worden vastgelegd”.

“Het besluit moet realistisch zijn en kansen bieden voor een levende geloofsgemeenschap met een diaconale en missionaire taak. Het moet meer zijn dan alleen een besluit op kille cijfers”.

Op basis van de weg die in het voorgenomen besluit wordt beschreven is een Meerjarenbegroting 2017 t/m 2031 (MJB) opgesteld.

Overwegingen bij de MJB

- De inrichting van de MJB wordt zeer sterk bepaald door de verwachting dat de inkomsten blijvend een dalende lijn vertonen door afname van het aantal bijdragers. De daling van de inkomsten wordt gekoppeld aan de verwachte daling van het ledenbestand (-/- 2,5% per jaar).
- Om in deze situatie te komen tot een sluitende meerjarenbegroting zijn aanpassingen noodzakelijk in de huidige materiële en personele uitgaven.
- Dit wordt gedaan bij een gezonde ontwikkeling van het vermogen die passend is bij een krimpende kerk. Hiermee wordt bedoeld dat ondersteuning van de begroting vanuit de aanwezige financiële reserves mogelijk is bij de verwachte krimp. Deze steun wordt begrensd tot het vermogen dat noodzakelijk aanwezig dient te zijn om liquiditeits- en continuïteitsproblemen te vermijden. Als passend niveau houden wij als ondergrens aan de factor 1,5 keer de totale jaarlijkse lasten.

Conclusie van de MJB

De gemaakte berekeningen laten zien dat met de te nemen maatregelen in de MJB-periode

- een kostendeckende exploitatie kan worden gerealiseerd
- de financiële positie aan de gestelde voorwaarden blijft voldoen
- de gewenste inzet van pastoraat is gegarandeerd.

Uitgangspunten van de MJB

1. In de MJB zijn de te verwachten verkoopopbrengst Triomfatorkerk (per 1-1-2021) en Bethelkerk (per 1-1-2025) - evenals als investeringen (en jaarkosten/-opbrengsten) in een nieuwbouw/verbouw - niet begrepen.
2. Uiteraard dient er als gevolg van de buitengebruikstelling van de beide kerkgebouwen (tijdig) in nieuwe ruimtes worden geïnvesteerd, danwel huuropties overwogen. Die mogelijkheden daartoe zijn met de geschetste ontwikkelingen zeker aanwezig. De omvang van de nieuwbouw/renovatie-investeringen hangt af van de verkoopopbrengst van de kerkgebouwen (plus mogelijk één pastorie). De feitelijke invulling is afhankelijk van de behoeften rond 2025, op het gebied van ruimtes, gemeenteopbouw en pastoraat.

3. Voor de Triomfatorkerk (TK) en de Bethelkerk (BK) worden na resp. 1-1-2020 en 1-1-2025 geen kosten en verhuuropbrengsten meer gerekend.
4. Oude Pastorie : verhuuropbrengsten zijn ingerekend t/m 2024 (kosten voor de gehele MJB-periode). Zolang concrete plannen ontbreken wordt voor B-Centrum na sluiting BK per 1-1-2025 – ten behoeve van de MJB-bcijferingen - vooralsnog alles geconcentreerd in het Dorpskerk-complex. Daarom lijkt verhuur aan derden van de Oude Pastorie, gezien de eigen behoeften, niet aannemelijk.
5. Alle kostencategorieën in MJB-periode zijn geïndexeerd met 2% stijging per jaar.

6. Onderhoud: Triomfatorkerk en Bethelkerk

Stelposten TK 14.000 (t/m 2019) en BK 20.000 (t/m 2024), per jaar
Pastorie Binnenlandse Baan 96 (t/m 2018)

7. Onderhoud: Dorpskerk, Ontmoeting, Oude Pastorie, Carnisse Haven, plus 3 pastorieën:

Uitgangspunt MJB Gebouwen opgesteld door FinTechCie.

Onderscheid in groepen onderhoudsactiviteiten naar frequentie van herhaling

- < 12 jaar: “normale” jaarlasten;
 - 12 jaar en meer, voor activiteiten die plaatsvinden binnen de MJB : onttrekking aan (de oude) Voorziening Onderhoud 2016; daarna worden in de MJB-periode wel weer de jaarlasten genomen (toevoeging aan de (nieuwe) Voorziening Onderhoud);
 - activiteiten die de eerstvolgende keer plaatsvinden pas **na** afloop van de MJB-periode: onttrekking aan (de oude) Voorziening Onderhoud 2016
8. Overige lasten van gebouwen/installaties/inventaris
Kosten van energie, verzekering en belasting. Per gebouw jaarlijks met 2% geïndexeerd (voor TK t/m 2019 en voor BK t/m 2024).

9. Inzet kosters

Dorpskerk: vanaf 1-9-2023 (pensioen koster) capaciteit teruggebracht van 100 naar 70%.

Carnisse H.: vanaf 15-4-2024 (pensioen koster) capaciteit teruggebracht van 50 naar 30%.

Voor Dorpskerk en Carnisse Haven samen blijft 1 fte beschikbaar.

Bezetting PGB in 2017, 2019, 2021, 2024, 2025: resp. 3,0 fte; 2,0 fte; 1,5 fte; 1,2 fte; 1,0 fte

Bij pensionering van kosters is geen (tijdelijke) vervanging ingecalculeerd, d.w.z. bij vertrek van een koster moet in eerste instantie het totale takenpakket worden herverdeeld onder de blijvende kostercapaciteit. Dit alles natuurlijk in goed overleg met alle betrokkenen, bv. als de TK op korte termijn zou sluiten, dan kan de kostersplek TK vanaf mei 2018 worden doorgeschoven (tot mei 2020) naar de open gevallen kostersplek Dorpskerk; enz. Verder zoveel mogelijk proberen op te vullen met behulp van vrijwilligers.

10. Verplichtingen andere organen; kosten van Beheer en Administratie
Naast kostenindexering, wordt de neergaande lijn van de inkomsten (-/-2,5%) gevolgd.

11. Bijdragen levend geld:

- VVB, kerkcollecten en financiële acties (oogstcollecte, actie solidariteitskas): afname jaarlijks met 2,5% (conform ledenverlies);
- Legaten: 10.000 per jaar;
- Inkomsten uit wijkactiviteiten 16.600 p.j.; verdeling tussen wijk en PGB (50-50%); voor de MJB is alleen het PGB-deel relevant

12. Rentebaten spaarrekeningen: ontvangen rentepercentage 2016, jaarlijks toegepast op de omvang van de saldi van de spaarrekeningen per 1-1.

13. Kostenopbouw

De verhoudingen tussen de kostencategorieën blijven tijdens de MJB-periode in grote lijnen gelijk.

Kosten-opbouw begin en einde van de MJB-periode

	kostenopbouw		
	2018-2021	2028-2031	mutatie
Lasten			
Kerkgebouwen: onderhoud	7,2%	8,2%	1,0%
Kerkgebouwen: energie, verzekering, belasting	7,1%	6,1%	-1,0%
Pastorieën: onderhoud, verzekering, belasting	0,9%	2,7%	1,7%
Pastoraat 1)	56,3%	53,8%	-2,5%
Kerkelijke activiteiten	4,5%	5,7%	1,2%
Verplichtingen/bijdragen andere organen	5,1%	5,3%	0,2%
Salarissen kosters en organisten	14,7%	12,9%	-1,8%
Beheer en administratie	4,0%	5,2%	1,1%
Totaal Lasten	100%	100%	

1) incl. tijdelijke verhogingen

Zonder de tijdelijke extra inzet pastoraat zou het kostenaandeel ook in periode 2018-2021 53,8% bedragen en dus onveranderd blijven gedurende de MJB-periode.

14. Ontwikkeling van de jaarlijkse resultaten

Jaarresultaten in MJB 2017 t/m 2031

Jaar	Resultaat voor aanpassing	aanpassing uit reserves 1)	Resultaat na aanpassing
2017	-44.618	0	-44.618
2018	-29.352	27.077	-2.275
2019	-67.732	67.074	-658
2020	-86.529	68.415	-18.113
2021	-72.895	28.734	-44.161
2022	-39.415	29.309	-10.106
2023	61.817	0	61.817
2024	45.859	43.562	89.421
2025	10.193	44.433	54.626
2026	43.120	0	43.120
2027	29.076	0	29.076
2028	-22.734	0	-22.734
2029	-50.036	0	-50.036
2030	-18.499	0	-18.499
2031	-62.761	0	-62.761
totaal	-304.506	308.604	4.099

1) extra inzet pastoraat wordt uit reserves gedekt.

15. Inzet pastoraat

- Gedurende 2017 t/m 2031 daalt de inzet pastoraat jaarlijks in evenredigheid met het aantal leden (-/-2,5%). De norm 1 fte per 1000 leden blijft gehandhaafd;
- Extra inzet van 0,35 fte in de periode 2018 t/m 2022;
- Extra inzet van 1 fte rond sluiting TK en 1 fte rond sluiting BK;
- Bezetting (predikanten en kerkelijk werker(s)): 5,15 fte (2017); 3,30 fte (2031)

Kosten van tijdelijke verhoging pastoraat zijn als extra jaarlasten verwerkt; maar door onttrekking aan de Voorziening Onderhoud 2016 komt het niet ten laste van het jaarresultaat.

Onderstaande tabel laat zien dat de gehanteerde norm (1 fte per 1000 leden) redelijk goed wordt aangehouden. De perioden 2018 t/m 2022 hebben een kleine extra inzet gekregen, en ook rond de sluitingsmomenten van TK en BK is er een verhoging (beide 1 fte). In 2022/2023 zit een breuk veroorzaakt door emeritaat van één van de vier fulltime predikanten. Vanaf dat moment gaan we verder met 3 fulltime predikanten. In 2031 zitten we met 3,3 fte (3 fulltime + 0,3 overig) exact op de dan geldende norm.

Ontwikkeling inzet pastoraat in de MJB-periode

jaar	ledental	norm capaciteit	werkelijke bezetting	bezetting boven/onder de norm 1)
		(in fte)	(in fte)	(in fte)
2017	4699	4,70	5,15	0,45
2018	4581	4,58	5,50	0,92
2019	4467	4,47	6,00	1,53
2020	4355	4,35	6,00	1,65
2021	4246	4,25	5,50	1,25
2022	4140	4,14	4,63	0,49
2023	4036	4,04	3,30	-0,74
2024	3935	3,94	3,80	-0,14
2025	3837	3,84	3,80	-0,04
2026	3741	3,74	3,30	-0,44
2027	3648	3,65	3,30	-0,35
2028	3556	3,56	3,30	-0,26
2029	3468	3,47	3,30	-0,17
2030	3381	3,38	3,30	-0,08
2031	3296	3,30	3,30	0,00

16. Ontwikkeling van het vermogen in de MJB-periode

a. Onderdeel Voorziening Onderhoud

Hoewel deel uitmakend van het (eigen) vermogen van de PGB heeft de voorziening onderhoud een eigen functie. Aanwending zal plaatsvinden in de MJB-periode (en voor een klein deel daarna) bij uitvoering van onderhoudsactiviteiten met een frequentie van voorkomen van 1 keer per 12 jaar of langer.

In het verleden is gereserveerd voor de eerstvolgende onderhoudsbeurt. Dit betrof uiteraard alle gebouwen, ook de TK en de BK waar deze activiteiten niet meer plaats vinden. Nog een beperkt aantal jaren wordt het hoogst noodzakelijk onderhoud uitgevoerd, welke kosten nu direct ten laste van het jaarresultaat komen.

Bij een snellere opeenvolging van de onderhoudsbeurten wordt de voorziening niet gebruikt, maar komen de kosten rechtstreeks ten laste van het jaarresultaat.

Het voorziene groot onderhoud zoals dat hiervoor is gedefinieerd bedraagt in de MJB-periode 351.417, en na de MJB-periode 20.000 (stelpost) voor renovatie dak Ontmoeting; niet is gereserveerd voor een totale renovatie van het dak van de Dorpskerk (over 50 jaar?).

Van de voorziening per 1-1-2017 (726.050) ontbreekt dus voor 354.633 een directe link met de gebouwen. Daarom wordt de tijdelijke extra inzet pastoraat in de MJB-periode uit dit ongebruikte deel van de voorziening gefinancierd. Resteert tenslotte nog 46.029 welk bedrag aan de Algemene Reserve wordt toegevoegd.

Tabel 1 Aanwending Voorziening Onderhoud Gebouwen t/m 2016 (VOG16)

Saldo VOG16 per 31-12-2016		726.050
1. Opgebouwd t.b.v. toekomstig groot onderhoud:		
1a. onttrekking in de MJB t.b.v. onderhoudsactiviteiten met frequentie van 12 jaar en meer (Dorpskerk, Ontmoeting, Carnisse Haven, 3 pastorieën)	351.417	
1b. onttrekking pas na de MJB (renovatie dak van de Ontmoeting)	20.000	
Gedeelte VOG16 t.b.v. toekomstig gepland onderhoud (VOG16-A)		371.417
Gedeelte VOG16 dat geen bestemming heeft voor onderhoud (VOG16-B)		354.633
2. Gebruik VOG16-B voor:		
2a. tijdelijke verhoging inzet pastoraat 2018 t/m 2022	140.910	
2b. tijdelijke verhoging inzet pastoraat rond de sluiting van TK en BK	167.694	
		308.604
3. Niet aangewend deel VOG16B:		46.029
3a. toevoeging aan Algemene Reserve		46.029
Saldo VOG16 per 31-12-2016 (na bestemming)		0

b. Vermogen aan begin en eind van de MJB-periode

Per 1-1-2017 wordt uitgegaan een Algemene Reserve van 1.042.950 (raming); zie tabel 2.

De bestemmingsreserves van de wijkgemeenten zijn buiten deze opstelling gehouden, omdat het gebruik van deze wijkmiddelen buiten de MJB blijven. In de MJB wordt er wel in voorzien dat inkomsten vanuit nieuwe wijkactiviteiten voor 50% ten gunste van de MJB komen.

Samen met het niet bestede deel van de voorziening onderhoud per (46.029) bedraagt de Algemene Reserve 1.088.979 per 1-1-2017.

Zoals aangegeven is de voorziening onderhoud naast del bestemmingen voor groot onderhoud (in en na de MJB-periode), ook aan tijdelijk extra pastoraat toegeedeeld.

Het totaal van Algemene Reserve en de gelabelde voorzieningen bedraagt 1.769.000 per 1-1-2017.

Per 31-12-2031 is bij de voorzieningen alleen het onderdeel "besteding na de MJB-periode" nog niet gerealiseerd (20.000). Aan de Algemene Reserve wordt het saldo van baten en lasten van de MJB-periode toegevoegd (4.099), zodat die per 31-12-2031 1.093.078 bedraagt.

Na uitvoering van het gepland periodiek groot onderhoud in de MJB-periode (gefinancierd vanuit de voorziening onderhoud 2016) worden gedurende de rest van de MJB-periode jaarlijks - ten laste van het jaarresultaat - toevoegingen gedaan aan de *nieuwe* voorziening onderhoud (VOG31+); in totaal 92.514.

Het totaal van Algemene Reserve en de gelabelde voorzieningen bedraagt 1.205.592 per 31-12-2031.

Tabel 2 Vermogen aan het begin en einde van de MJB-periode 2017 t/m 2031 (MJB) 1)

	per 01-01-2017		per 31-12-2031	
Algemene Reserve				
saldo (resp. 31-12-2016 en 31-12-2031)	1.042.950		1.042.950	
Saldo Baten en Lasten MJB-periode (SBL) 2)	n.v.t.		4.099	
Toevoeging: niet aangewend deel VOG16	46.029		46.029	
totaal Algemene Reserve		1.088.979		1.093.078
Voorziening onderhoud in de MJB	351.417		0	
Voorziening onderhoud na de MJB	20.000		20.000	
		371.417		20.000
Voorziening voor tijdelijke verhoging pastoraat 2018 /2022	140.910		0	
Voorziening voor extra pastoraat rond sluiting van TK en BK	167.694		0	
		308.604		0
Voorziening Onderhoud Gebouwen VOG31+ 3)		n.v.t.		92.514
Totaal Algemene Reserve en Voorzieningen		1.769.000		1.205.592

1) excl. bestemmingsreserves van de wijkgemeenten (totaal 208.500)

2) tot het SBL van de MJB (-/-304.506) behoren de extra lasten pastoraat (308.604);

financiering van deze extra lasten vindt plaats vanuit de VOG16, zodat als SBL + 4.099 resteert.

3) opbouw in MJB-periode voor jaren na 2031 (VOG31+)

c. Handhaving van het vermogen bij de krimpende kerk?

Het vermogen dient in verhouding tot de omvang van de activiteiten een bepaalde minimumgrootte te hebben. Binnen de PKN wordt voor dit minimaal noodzakelijke geachte vermogen een grens aangehouden van 1 tot 1,5 keer de jaarlasten. Bij daling van het vermogen onder deze grens moeten al snel minder gewenste aanpassingen worden gedaan om dreigende problemen te voorkomen of het hoofd te bieden. Binnen de PGB hanteren we voor het minimum vermogen als grens 1,5 keer de jaarkosten.

Als het feitelijk vermogen gelijk is aan dit minimum- of normvermogen bedraagt de factor 1.

In tabel 3 zien we dat het vermogen (Algemene Reserve + voorzieningen) zowel aan het begin als aan het einde van de MJB-periode boven de minimumeis blijft (factor resp. 1,27 en 1,25).

Zelfs zonder het onderdeel Voorziening blijft het in 2031 boven de gestelde minimumnorm (factor 1,14). Dat deze situatie alleen al op basis van de Algemene Reserve bestaat, is belangrijk, omdat het onderdeel voorziening gelabeld is; onttrekking van deze middelen aan het doel waarvoor het bedoeld is, zou immers een verstoring geven van de geplande onderhoudsplanning of een extra druk leggen op het jaarresultaat.

Tabel 3 Vermogen in relatie tot het "Norm-vermogen"

	2017		2031
Jaarkosten	930.871		640.856
Normvermogen: 1,5 x jaarkosten	1.396.307		961.284
Vermogen			1.093.07
Algemene Reserve	1.088.979		8
Voorzieningen	680.021		112.514
totaal	1.769.000		1.205.59
			2
Factor vermogen t.o.v. norm-vermogen			
onderdeel Algemene Reserve	0,78		1,14
onderdeel Voorzieningen	0,49		0,12
totaal	1,27		1,25